

Številka: U-I-418/18-17
Up-920/18-20
Datum: 5. 11. 2020

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku, začetem s sklepom Ustavnega sodišča, v postopku odločanja o ustavni pritožbi in v postopku za preizkus pobude Ide Erjavec Burnik, Komenda, ki jo zastopa Matiček Žumer, odvetnik v Ljubljani, na seji 5. novembra 2020

odločilo:

- 1. Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 66/17 in 22/19) je v neskladju z Ustavo.**
- 2. Državni zbor mora ugotovljeno protiustavnost iz prejšnje točke izreka odpraviti v roku enega leta po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.**
- 3. Do odprave ugotovljene protiustavnosti smeta sodišče prve stopnje, ki odloča o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora, vložnem v korist obsojenca na prostosti, in sodišče druge stopnje, ki odloča o pritožbi zoper sklep o zavrnitvi predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora, odrediti, da se izvršitev kazni zapora odloži do pravnomočne odločitve o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora.**
- 4. Z odločbo Višjega sodišča v Ljubljani št. IV Kp 25768/2012 z dne 22. 5. 2018 in z odločbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. I IKZ 25768/2012 z dne 19. 4. 2018 je bila pritožnici kršena pravica iz prvega odstavka 23. člena Ustave.**
- 5. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 24. člena v zvezi z drugim odstavkom 3. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 40/09, 109/12, 54/15 in 11/18) se zavrže.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnica je bila s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. VI K 25768/2012 z dne 15. 2. 2017 spoznana za krivo storitve kaznivega dejanja poneverbe po prvem odstavku v zvezi s četrtem odstavkom 209. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15 in 38/16 – v nadaljevanju KZ-1). Izrečena ji je bila kazen dve leti in tri mesece zapora. Višje sodišče v Ljubljani je s sodbo št. II Kp 25768/2012 z dne 13. 9. 2017 izrečeno kazen znižalo na eno leto in šest mesecev zapora. Okrožno sodišče v Ljubljani je nato z odločbo št. I IKZ 25768/2012 z dne 11. 1. 2018 ugodilo prošnji pritožnice in izvršitev kazni odložilo za tri mesece, s sklepom št. VI Kr 25768/2012 z dne 21. 2. 2018 pa zavrnilo pritožničina predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora z delom v splošno korist ali z zaporom ob koncu tedna. Višje sodišče v Ljubljani je s sklepom št. I Kp 25768/2012 z dne 14. 6. 2018 zavrnilo pritožbo pritožnice zoper sklep z dne 21. 2. 2018. Okrožno sodišče v Ljubljani je z odločbo št. I IKZ 25768/2012 z dne 19. 4. 2018 zavrnilo novo prošnjo pritožnice za odlog izvršitve kazni zapora. Zavzelo je stališče, da dejstva, da sodišče o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora še ni pravnomočno odločilo, ni mogoče uvrstiti pod nobenega od izčrpno naštetih odložnih razlogov po prvem odstavku 24. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (v nadaljevanju ZIKS-1) in da sta postopka izvršitve kazni zapora in odločanja o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora ločena, zato slednji postopek ne ovira prvega. Zoper to odločitev je pritožnica vložila pritožbo, ki jo je Višje sodišče v Ljubljani z odločbo št. IV Kp 25768/2012 z dne 22. 5. 2018 zavrnilo in potrdilo stališča v izpodbijani odločbi. Poudarilo je, da uveljavljana okoliščina ne spada med izrecno urejene odložne razloge.

2. Pritožnica zatrjuje, da so ji bile z izpodbijanima aktoma (odločba Višjega sodišča v Ljubljani št. IV Kp 25768/2012 z dne 22. 5. 2018 v zvezi z odločbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. I KZ 25768/2012 z dne 19. 4. 2018, s katerima je bila pravnomočno zavrnjena njena druga prošnja za odlog izvršitve kazni zapora) kršene pravice do enakosti pred zakonom iz 14. člena Ustave, varstva osebne svobode iz 19. člena Ustave, enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in sodnega varstva iz 23. člena Ustave. Kršitve utemeljuje z navedbami, da bi sodišče moralo z upoštevanjem načela sorazmernosti najprej pravnomočno odločiti o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora oziroma da bi moralo kljub temu, da v ZIKS-1 kot razlog za odlog izvršitve kazni zapora ni predpisana okoliščina, da o pravočasno vloženem predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora še ni bilo pravnomočno odločeno, izvršitev kazni zapora odložiti prav iz tega razloga.

3. Pritožnica je hkrati z ustavno pritožbo vložila tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 24. člena v zvezi z drugim odstavkom 3. člena ZIKS-1. Navaja, da sta določbi v neskladju s pravicami do enakosti pred zakonom iz 14. člena

Ustave, varstva osebne svobode iz 19. člena Ustave, enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in sodnega varstva iz 23. člena Ustave, ker ne ureja možnosti odloga izvršitve kazni zapora v položaju, ko o obsojenčevem predlogu za nadomestni način izvršitve kazni zapora še ni pravnomočno odločeno, oziroma ker ne določa, da se kazen zapora sme izvršiti šele, ko je pravnomočno odločeno o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora.

4. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo s sklepom št. Up-920/18 z dne 22. 1. 2019 sprejelo v obravnavo in zavrnilo pritožničin predlog za zadržanje izvršitve izpodbijane pravnomočne sodne odločitve. S sklepom št. U-I-418/18, Up-920/18 z dne 5. 6. 2019 je na podlagi drugega odstavka 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo, 109/12 in 23/20 – v nadaljevanju ZUstS) začelo postopek za oceno ustavnosti Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP), ker se je v postopku obravnavanja ustavne pritožbe zastavilo vprašanje, ali ZKP vsebuje protiustavno pravno praznino, ker ne določa, da vložitev predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora zadrži izvršitev te kazni v zavodu za prestajanje kazni.

5. Ustavno sodišče je v skladu s prvim odstavkom 56. člena ZUstS o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Višje sodišče v Ljubljani ter sklep o začetku postopka za oceno ustavnosti skupaj z ustavno pritožbo vročilo Državnemu zboru. Državni zbor odgovora ni podal. Mnenje je poslala Vlada, ki je zapisala, da ima obdolženec možnost trikrat predlagati nadomestno izvršitev kazni zapora: na glavni obravnavi (četrti odstavek 349. člena ZKP v zvezi s tretjim odstavkom 359. člena ZKP), v petnajstih dneh po pravnomočnosti oziroma vročitvi sodbe (129.a člen ZKP) in med prestajanjem kazni zapora (prvi in drugi odstavek 12. člena ZIKS-1). Sprejela je stališče, da veljavna ureditev ni protiustavna, ker predlog po 129.a členu ZKP ni edina priložnost za vložitev predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora, saj o pravni praznini ni mogoče govoriti. Opozorila je, da bi suspenzivnost predloga, vloženega na podlagi 129.a člena ZKP, podaljšala postopke in vplivala na učinkovitost izvajanja zapornih kazni.

6. Mnenje Vlade je bilo vročeno pritožnici, ki nanj ni odgovorila.

B. – I.

Ocena ustavnosti ZKP

7. KZ-1 v 86. členu ureja načine izvršitve kazni zapora. Splošno pravilo je, da obsojenci prestajajo kazen zapora v zavodih za prestajanje kazni (prvi odstavek 86. člena KZ-1). V nadaljevanju je med drugim določeno, 1) da se kazen zapora do treh let lahko izvršuje tudi tako, da obsojenec med prestajanjem kazni zapora še naprej dela ali se izobražuje in prebiva doma, razen v prostih dneh, praviloma ob koncu tedna, ko mora biti v zavodu (četrti odstavek 86. člena KZ-1), 2) da se kazen zapora do devetih mesecev lahko

izvršuje tudi s hišnim zaporom (peti odstavek 86. člena KZ-1) in 3) da se kazen zapora do dveh let lahko izvrši tudi tako, da obsojenec namesto kazni zapora opravi delo v splošno korist (osmi odstavek 86. člena KZ-1). Četrty, peti in osmi odstavek 86. člena KZ-1 torej urejajo nadomestne načine izvršitve kazni zapora.

8. Z dvanajstim odstavkom 86. člena KZ-1 je predpisano, da o dopustnosti nadomestnih načinov izvršitve kazni zapora odloča sodišče na predlog obdolženca s sodbo, s katero izreče kazen zapora, ali na predlog obsojenca s posebnim sklepom. Gre za modaliteti, od katerih je slednja vezana na obstoj pravnomočne obsodilne sodbe. To izhaja že iz opredelitve pojma obsojenec v četrti alineji 144. člena ZKP (obsojenec je tisti, za katerega je s pravnomočno sodbo ugotovljeno, da je kazensko odgovoren za določeno kaznivo dejanje). Poleg obsojenca sme predlog za nadomestno izvršitev kazni zapora vložiti njegov zagovornik ali oseba iz drugega odstavka 367. člena ZKP (zakonec oziroma oseba, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, sorodnik v ravni vrsti, posvojitelj, posvojenec, brat, sestra in rejnik) v petnajstih dneh po pravnomočnosti sodbe (drugi odstavek 129.a člena ZKP). O predlogu odloči s sklepom predsednik senata oziroma sodnik posameznik sodišča, ki je izdalo sodbo na prvi stopnji (prvi odstavek 129.a člena ZKP). Sodnik zavrže predlog, če je ta prepozen, nedovoljen ali če so v njem navedeni razlogi očitno neutemeljeni, sicer pa odredi, da se raziščejo dejstva in preskrbijo dokazi, na katere se sklicuje predlog, po potrebi pa sme razpisati narok. Če obsojenec na narok ne pride, se šteje, da je predlog umaknil (tretji odstavek 129.a člena ZKP).

9. Pravni red torej omogoča, da v položaju, ko je osebi s pravnomočno sodbo izrečena kazen zapora, sodišče na podlagi predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora odloča, ali bo kazen zapora izvršena tako, kot je bilo odločeno s pravnomočno sodbo (v zavodu za prestajanje kazni), ali drugače (na enega od nadomestnih načinov, ki jih predvidevajo četrti, peti in osmi odstavek 86. člena KZ-1). Odločitev sodišča, da bo kazen izvršena drugače, pomeni spremembo pravnomočne odločitve o kazenski sankciji, saj hišni zapor, zapor v zavodu za prestajanje kazni le ob prostih dnevih in delo v splošno korist niso istovetni z zaporom izključno v zavodu za prestajanje kazni. Takšna sprememba pomeni poseg v pravnomočno sodno odločbo. Tako sodno odločbo pa je skladno s 158. členom Ustave mogoče odpraviti, razveljaviti ali spremeniti le v primerih in po postopku, določenih z zakonom.

10. Pravnomočna sodba se izvrši, ko je vročena in ko za njeno izvršitev ni zakonskih ovir (drugi odstavek 129. člena ZKP). Podobno normo vsebuje ZIKS-1, s katerim je predpisano, da se kazenska sankcija izvrši, ko postane odločba, s katero je sankcija izrečena, pravnomočna in ko za njeno izvršitev ni zakonite ovire (prvi odstavek 2. člena ZIKS-1). O predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora, vložnem po pravnomočnosti obsodilne sodbe, se odloči s sklepom (prvi odstavek 129.a člena ZKP). Sklepi se izvršijo, ko postanejo pravnomočni (prvi odstavek 132. člena ZKP). Odločitev o nadomestni izvršitvi kazni zapora torej postane izvršljiva (učinkovita) s pravnomočnostjo. Dokler ni pravnomočna, ne proizvaja pravnih učinkov. Ker ne proizvaja pravnih učinkov, ne more

ničesar spremeniti, na nič vplivati in tudi ničesar ovirati. Ko pa odločitev o ugoditvi predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora postane učinkovita, na podlagi drugega odstavka 129. člena ZKP oziroma prvega odstavka 2. člena ZIKS-1 ovira izvršljivost pravnomočne sodbe.

11. Vložitev predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora ne zadrži izvršitve te kazni, kajti ZKP, ZIKS-1 ali drug zakon ne vsebujejo niti izrecnih določb o suspenzivnosti niti ni mogoče vložiti predloga pripisati narave zakonske ovire izvršljivosti pravnomočne sodbe. Predpisi tudi ne vsebujejo mehanizmov, ki bi omogočali sodišču, da zadrži izvršitev pravnomočne sodbe na podlagi vloženega predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora. To pomeni, da pravni red dopušča možnost, da obsojenec, v čigar korist je bil, ko je bil še na prostosti, vložen predlog za nadomestno izvršitev kazni zapora, ki izpolnjuje pogoje za vsebinsko odločanje iz tretjega odstavka 129.a člena ZKP (kar med drugim pomeni, da predlog ni očitno neutemeljen), začne prestajati kazen zapora v zavodu za prestajanje kazni, še preden je pravnomočno odločeno o tem predlogu.

12. Pravnomočna sodba, ki vsebuje izrek o kazni zapora brez odločitve o nadomestni izvršitvi, vzpostavlja dolžnost obsojenca, da prestane izrečeno kazen v zavodu za prestajanje kazni. Odločanje o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora, izrečene s pravnomočno sodbo, pomeni odločanje o navedeni obsojenčevi dolžnosti. Zakonsko urejen postopek odločanja o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora mora zato, kljub temu da Ustava pravice do takega postopka ne zagotavlja, ustrezati ustavnim zahtevam, med drugim pravici do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave, ki določa, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih brez nepotrebne odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Iz ustaljene ustavnosodne presoje namreč izhaja, da je treba upoštevati, da ni namen Ustave, da bi človekove pravice priznala zgolj formalno in teoretično, pač pa je ustavna zahteva, da mora biti zagotovljena možnost učinkovitega in dejanskega izvrševanja človekovih pravic. Eden izmed vidikov učinkovitosti pravice do sodnega varstva pa je tudi zagotovitev ustreznih procesnih sredstev, ki preprečujejo, da bi v času postopka pred sodiščem prišlo do ravnanj, ki bi povzročila, da sodno varstvo ne bi več moglo doseči svojega namena. Takšno sodno varstvo ne more biti ne učinkovito in ne smiselno.¹

13. Namen predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora v korist obsojenca, ki je na prostosti, je, da obsojenec ne nastopi kazni v zavodu (če je predlagano delo v splošno korist ali hišni zapor) oziroma da kazni v zavodu ne nastopi v polnem obsegu (če je predlagan zapor ob koncu tedna). Institut nadomestne izvršitve kazni zapora je namreč odraz humane kriminalitetne politike, ki si prizadeva za omejevanje represije pri izvrševanju kazenskih sankcij, kadar zaporna kazen v zavodu ni potrebna oziroma smotna, s čimer se širijo možnosti individualizacije izvrševanja prostostne kazni, hkrati

---

¹ Primerjaj odločbo Ustavnega sodišča št. Up-209/99 z dne 9. 12. 1999 (OdlUS VIII, 301).

pa se dosegajo generalna in specialna prevencija ter resocializacija storilca.² Institut je namenjen predvsem odpravljanju posledic kratkotrajnih zapornih kazni, saj ima njihovo izvrševanje v zavodu več negativnih kot pozitivnih učinkov.³ Koristi nadomestne izvršitve kazni zapora so torej ogrožene oziroma se celo izgubijo, če je predlogu pravnomočno ugodeno šele zatem, ko obsojenec že začne prestajati kazen zapora v zavodu (v polnem obsegu). Obsojenec, ki je bil v času vložitve predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora na prostosti, se v tem primeru ne izogne namestitvi v zavod (v polnem obsegu), kar pomeni, da je deležen negativnih posledic kratkotrajne zaporne kazni. V takem primeru odločanje o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora ne doseže svojega namena, tj. učinkovite nadomestne izvršitve kazni zapora. Drugače je v položaju, ko se obsojenec za vložitev predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora odloči, ko že prestaja kazen zapora v zavodu (to mu omogoča drugi odstavek 12. člena ZIKS-1 – predlog za nadomestno izvršitev kazni zapora z zaporom ob koncu tedna). Tak predlog namreč ni namenjen temu, da obsojenec kazni v zavodu (v polnem obsegu) sploh ne bi nastopil.

14. Ureditev, ki ne vsebuje mehanizma za preprečitev nevarnosti, da je pravnomočna odločitev o ugoditvi predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora, vložnem v korist obsojenca, ki je v času vložitve predloga na prostosti, sprejeta šele, ko obsojenec že prestaja kazen zapora v zavodu za prestajanje kazni, posega v njegovo pravico do sodnega varstva. Pravica je lahko celo izvotljena, če ureditev ne prepreči nevarnosti, da vsebinska odločitev o predlogu zaradi poteka časa sploh ne bo sprejeta. Takšna nevarnost se lahko uresniči v položaju, ko je v korist obsojenca, ki je še na prostosti, vložem predlog za nadomestno izvršitev zelo kratke kazni zapora, ki ga sodišče prve stopnje zavrne, sodišče druge stopnje odločitev razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo odločitev, sodišče prve stopnje pa novo odločitev sprejme, ko obsojenec kazen zapora že prestane, in predlog zavrže, sklicujoč se na stališče Vrhovnega sodišča iz sodbe št. I Ips 21/2006 z dne 6. 4. 2006, da po prestani kazni ni več mogoče odločati o nadomestnem izvrševanju kazni zapora. Poseg v človekove pravice je ustavno dopusten samo, če temelji na ustavno dopustnem, tj. stvarno upravičenem cilju (tretji odstavek 15. člena Ustave) in je v skladu s splošnim načelom sorazmernosti kot enim izmed načel pravne države (2. člen Ustave). Oceno skladnosti izpodbijane ureditve s splošnim načelom sorazmernosti opravi Ustavno sodišče na podlagi t. i. strogega testa sorazmernosti, ki obsega presojo treh vidikov posega, tj. presojo nujnosti, primernosti in sorazmernosti posega v ožjem pomenu, če pred tem ugotovi, da omejitev temelji na

---

² Z. Dežman, Alternativne kazenske sankcije s poudarkom na 3. in 4. odstavek 86. člena KZ-1, Pravosodni bilten, let. 32, št. 1 (2011), str. 48; Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1E), št. 704-VI, 15. 10. 2012; in odločba Ustavnega sodišča št. U-I-14/20, Up-844/16 z dne 14. 5. 2020 (Uradni list RS, št. 89/20), 9. točka obrazložitve.

³ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (KZ-1B), št. 1893-V, 3. 6. 2011, str. 104; in odločba Ustavnega sodišča št. U-I-14/20, Up-844/16, 9. točka obrazložitve.

ustavno dopustnem cilju (glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-18/02 z dne 24. 10. 2003, Uradni list RS, št. 108/03, in OdlUS XII, 86, 25. točka obrazložitve).

15. Vlada meni, da bi suspenzivnost predloga za nadomestno izvršitev kazni zapora podaljšala postopke in vplivala na učinkovitost izvrševanja zapornih kazni. Učinkovitost izvrševanja kazni zapora je nedvomno ustavno dopusten cilj. Ustavno sodišče je že zavzelo stališče, da je kazenski pregon storilcev kaznivih dejanj v javnem interesu in da se z njim zagotavlja varstvo pravic žrtev in drugih posameznikov do osebnega dostojanstva in varnosti iz 34. člena Ustave.⁴ Z izvršitvijo kazenske sankcije se na konkretni ravni uresniči abstraktno predpisana kazenska sankcija zoper storilca kaznivega dejanja in s tem namen kazenske sankcije. Izvršitev kazni kot ene od kazenskih sankcij pomeni uresničenje njune generalnoproventivne in specialnoproventivne funkcije, odvzem prostosti pa je tudi praktičen ukrep, ki služi začasni izločitvi nevarnih storilcev kaznivih dejanj iz njihovega okolja.⁵ Izvedba kazenskega postopka, izrek kazenske sankcije, zlasti pa njena izvršitev so najbolj smotni, če v kratkem času sledijo storitvi kaznivega dejanja, saj je namen kazni na ta način najlažje doseči. Po preteku daljšega časovnega obdobja bi namreč imeli izvedba postopka, izrek in izvršitev kazenske sankcije mnogo manjši učinek.⁶ Zato je učinkovita izvršitev kazni zapora, ki pomeni dokončno uresničenje namena kazenskega pregona (tj. kazensko sankcioniranje storilcev kaznivih dejanj), pomembna ustavna vrednota in pomeni ustavno dopusten cilj.

16. Z učinkovitim izvrševanjem izrečenih kazni zapora se zagotavlja tudi spoštovanje načela pravnomočnosti iz 158. člena Ustave, saj je izvršljivost kazenske sankcije pogojena s pravnomočnostjo sodbe, s katero je sankcija izrečena.⁷ Pravnomočnost je pomembna ustavna kategorija. Že splošna določba 158. člena Ustave daje podlago za sklepanje, da s pravnomočnostjo pridobi sodna ali upravna odločba pravno moč, s katero zavezuje vse, na katere se nanaša, in vzpostavi pravni mir, hkrati pa preprečuje ponovno odločanje o isti stvari. Zagotavljanje nespremenljivosti pravnih razmerij, urejenih s posamičnimi upravnimi ali sodnimi akti, je tudi v skladu z eno od zahtev pravne varnosti, ki terja, da vsak sodni akt preide v pravno stanje, v katerem ga ni več mogoče odpraviti, razveljaviti ali spremeniti.⁸ Kdor se zanese na oblikovano pravno razmerje, mora uživati

---

⁴ Primerjaj sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-144/19 z dne 4. 7. 2019 (Uradni list RS, št. 48/19) in št. U-I-462/18 z dne 13. 12. 2018 (Uradni list RS, št. 1/19).

⁵ L. Bavcon in drugi, Kazensko pravo, splošni del, 6. izdaja, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2013, str. 455.

⁶ Prav tam, str. 483.

⁷ Primerjaj drugi odstavek 129. člena ZKP in prvi odstavek 2. člena ZIKS-1.

⁸ Primerjaj T. Jerovšek v: L. Šturm (ur.), Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana 2002, str. 1071–1072, in odločbo Ustavnega sodišča št. Up-3871/07, U-I-80/09 z dne 1. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 88/09, in OdlUS XVIII, 42), 16. točka obrazložitve.

tudi določeno stopnjo nepreklicljivosti tega, kar je z aktom odločeno. Izdani akt, ki je pravnomočen, pomeni za stranko pravno, posledično pa tudi dejansko vrednoto.⁹ Pravnomočnost ima v pravnem redu znatno ustavnopravno težo, saj je dvojno ustavno varovana: z načelom pravnomočnosti iz 158. člena Ustave in s človekovo pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave – zahteva po spoštovanju pravnomočnosti je njen sestavni del.¹⁰

17. Ustavno sodišče, ne da bi se spuščalo tudi v presojo primernosti in nujnosti posega, ugotavlja, da izpodbijana ureditev ni sorazmerna v ožjem pomenu. Pri sorazmernosti v ožjem pomenu gre za presojo, ali je teža posledic ocenjevanega posega v prizadeto človekovo pravico proporcionalna vrednosti zasledovanega cilja oziroma koristim, ki bodo zaradi posega nastale. Koristi izpodbijane ureditve (spoštovanje načela pravnomočnosti z učinkovitim izvrševanjem kazni zapora) namreč ne odtehtajo posledic, ki jih ima ta ureditev za prizadetega posameznika z vidika pravice do sodnega varstva. Zakonska ureditev, ki ne vsebuje mehanizma za izključitev nevarnosti, da je pravnomočna odločitev o ugoditvi predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora, vložnem v korist obsojenca, ki je v času vložitve predloga na prostosti, sprejeta šele, ko obsojenec že prestaja kazen zapora v zavodu za prestajanje kazni, namreč v tolikšni meri zožuje pravico do sodnega varstva, da ni sorazmerna v ožjem pomenu s koristmi, ki jih zasleduje. V takem primeru je učinkovitost nadomestne izvršitve kazni zapora pomembno zmanjšana, te izgubljene koristi pa spoštovanje pravnomočnosti ne more odtehtati. To velja tem bolj, ker v postopku odločanja o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora pravnomočnost nima teže, ki jo ima sicer, saj gre za enega od posebnih postopkov, ki omogočajo prav poseg v pravnomočno sodno odločbo.

18. Ureditev, ki ne vsebuje mehanizma za izključitev nevarnosti, da zaradi poteka časa vsebinska odločitev o predlogu sploh ne bo sprejeta, pa pravico obsojenca do sodnega varstva izvotli. V tem primeru ne gre za to, da bi bil poseg nesorazmeren v ožjem pomenu, ampak za to, da noben, sicer za drugačne posege lahko ustavno dopusten cilj ne more upravičiti izvotlitve človekove pravice. Presojana zakonska ureditev je zato v neskladju s pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave (1. točka izreka).

19. Ker gre za položaj, ko zakonodajalec določenega vprašanja, ki bi ga moral urediti, ni uredil, razveljavitev ni mogoča. Zato je Ustavno sodišče na podlagi 48. člena ZUstS sprejelo ugotovitveno odločbo. Na podlagi drugega odstavka 48. člena ZUstS je zakonodajalcu naložilo, naj ugotovljeno neskladje odpravi v enem letu od objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije (2. točka izreka). Ko Ustavno sodišče ugotovi, da gre za protiustavno praznino v pravnem sistemu, se zastavi vprašanje, kateri

---

⁹ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-3871/07, U-I-80/09, 16. točka obrazložitve.

¹⁰ Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-5/16 z dne 19. 1. 2017 (Uradni list RS, št. 6/17), 16. točka obrazložitve.

predpis je v neskladju z Ustavo. Glede na to, da ZKP vsebuje zaokroženo ureditev procesnega vidika odločanja o nadomestnem izvrševanju kazni zapora, je Ustavno sodišče ugotovilo obstoj praznine v tem zakonu. To pa ne pomeni, da zakonodajalec po prosti presoji ne bi smel ugotovljenega neskladja urediti v drugem zakonu.¹¹

20. Da bi Ustavno sodišče do odprave ugotovljene protiuustavnosti zavarovalo pravico do sodnega varstva, je na podlagi drugega odstavka 40. člena ZUstS določilo način izvršitve svoje odločbe (3. točka izreka). Z institutom odložitve izvršitve kazni do odločitve o nadomestnem izvrševanju kazni bo lahko pristojno sodišče zagotovilo spoštovanje pravice do sodnega varstva v vsakem posameznem primeru.

B. – II.

Odločitev o ustavni pritožbi

21. Z izpodbijanima odločbama iz 4. točke izreka te odločbe je bila pravnomočno zavrnjena prošnja pritožnice, naj se ji izvršitev kazni zapora odloži do pravnomočne odločitve o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora. Sodišči sta izpodbijani odločbi izdali 19. 4. 2018 oziroma 22. 5. 2018. Sodišče prve stopnje je o predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora odločilo s sklepom z dne 21. 2. 2018, sodišče druge stopnje pa s sklepom z dne 14. 6. 2018. Iz podatkov, ki jih je Ustavno sodišče prejelo od sodišča prve stopnje, je razvidno, da je sodišče prve stopnje sklep pritožbenega sodišča z dne 14. 6. 2018 prejelo šele 13. 7. 2018. Iz podatkov, ki jih je Ustavno sodišče prejelo od Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, pa izhaja, da je pritožnica zaporno kazen nastopila 12. 7. 2018. To na podlagi analogne uporabe prvega odstavka 129. člena ZKP (s katerim je med drugim predpisano, da če je bila zoper sodbo vložena pritožba, nastopi pravnomočnost z dnem, ko sodišče prve stopnje prejme spise z overjenimi prepisi sodbe sodišča druge stopnje) pomeni, da je pritožnica začela prestajati kazen zapora še pred pravnomočno odločitvijo o svojem predlogu za nadomestno izvršitev kazni zapora. Iz enakih razlogov, iz katerih je izpodbijana zakonska ureditev v neskladju s prvim odstavkom 23. člena Ustave, je bila tudi z izpodbijanima sodnima odločbama pritožnici kršena pravica do sodnega varstva iz 23. člena Ustave. Ker izpodbijani odločitvi ne učinkujeta več, je Ustavno sodišče v skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo¹² le ugotovilo kršitev človekove pravice pritožnice (4. točka izreka).

B. – III.

Odločitev o pobudi

---

¹¹ Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-227/14, Up-790/14 z dne 4. 6. 2015 (Uradni list RS, št. 42/15, in OdlUS XXI, 3), 15. točka obrazložitve.

¹² Glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-50/09, Up-260/09 z dne 18. 3. 2010 (Uradni list RS, št. 29/10, in OdlUS XIX, 2), 23. točka obrazložitve.

22. Pobudnica je izpodbijala prvi odstavek 24. člena v zvezi z drugim odstavkom 3. člena ZIKS-1. S prvim odstavkom 24. člena ZIKS-1 so v točkah od 1 do 9 predpisani razlogi za odlog izvršitve kazni zapora obsojencu, ki je na prostosti.¹³ Z drugim odstavkom 3. člena ZIKS-1 je predpisano, da se izvršitev kazenske sankcije sme odložiti samo v primerih in ob pogojih, ki jih določa zakon. Glede na to, da je Ustavno sodišče zatrdjevanje protiustavnosti navedene ureditve presojava v okviru ocene ustavnosti ZKP, pobudnica ne izkazuje več pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti navedenih določb ZIKS-1. Zato je Ustavno sodišče pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti zavrglo (5. točka izreka).

C.

23. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 48. člena, drugega odstavka 40. člena, 47. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena in tretjega odstavka 25. člena ZUstS ter petega odstavka v zvezi s tretjo alinejo tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11, 70/17 in 35/20) v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Rok Čeferin, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik,

---

¹³ Prvi odstavek 24. člena ZIKS-1 se glasi:

- "1. če ni zmožen nastopiti kazni zaradi bolnišničnega zdravljenja;
2. če v njegovi ožji družini kdo umre ali je huje bolan in je nujno potrebna obsojenčeva pomoč;
3. če mu je potrebna odložitev, da bi lahko opravil ali dokončal neodložljiva poljska ali sezonska dela ali dela, ki jih je povzročila naravna nesreča ali kakšna druga nesreča, pa v svoji družini nima za delo drugih sposobnih članov;
4. če mora opraviti določeno delo, ki ga je začel, in bi nastala občutnejša škoda, če ga ne bi opravil;
5. če mu je potrebna odložitev, da konča šolo ali opravi izpit, za katerega se je pripravljaj;
6. če je odložitev potrebna, da obsojenec poskrbi za varstvo in vzgojo otrok ali v primerih, ko bi se lahko bistveno poslabšale bivanjske razmere njegove družine, o čemer da mnenje pristojni center, na območju katerega prebiva obsojenčeva družina;
7. če so skupaj z njim obsojeni njegov zakonec oziroma oseba, ki z obsojencem živi v življenjski skupnosti, ki je po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, oseba, s katero je oseba, zoper katero se izvršuje kazenska sankcija, v partnerski zvezi po zakonu, ki ureja partnerske zveze, ali drugi člani skupnega gospodinjstva ali že prestajajo kazen in bi bilo ogroženo preživljanje starih, bolnih ali mladoletnih družinskih članov, če bi vsi obsojeni hkrati prestajali kazen zapora;
8. če ima obsojenka otroka, ki še ni star eno leto, ali če je obsojenka noseča in do poroda ni ostalo več kot pet mesecev, ali če ima otroka, ki še ni star dve leti, in zahtevajo posebni zdravstveni, socialni ali drugi razlogi, da sama skrbi zanj;
9. če mu je potrebna odložitev, da dokonča program zdravljenja odvisnosti, v katerega je vključen in bi njegova prekinitev ogrozila uspešno dokončanje programa, če to predlaga pristojni center."

Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Odločbo je sprejelo z osmimi glasovi proti enemu. Proti je glasovala sodnica Mežnar.

dr. Rajko Knez
Predsednik